

תצפית גידול דלפיניום בלו דונה בערבה

מעין פלוס קטרון, אבי אושרוביץ, נאוה פיטשון - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר
יאיר נשרי - לה"ד נגב, שה"מ משרד החקלאות ופיתוח הכפר

כתובת המחברת: maayank@arava.co.il

תקציר

ענף פרחי הקטיף בערבה מושתת על מגוון פרחי קטיף מצומצם. תנאי האקלים הייחודיים של הערבה מחייבים אותנו לחזור ולבחון מספר גידולי פרחים שהיו נפוצים בערבה בעבר, ובשנים האחרונות חדלו לגדלם מסיבות שונות. גודטיה ודלפיניום היו בין המינים אותם בחנו פעם נוספת. במהלך העונה האחרונה בחנו את גידול הדלפיניום במועדי שתילה שונים, בבתי גידול שונים עם קיטום וללא קיטום. דלפיניום בלו דונה (*Delphinium Blue dona*) גדל בערבה בעבר בהיקף דונמים מצומצם. הדלפיניום שייך למשפחת הנוריתיים (*Ranunculaceae*) במין זה ישנם כ- 300 זנים שונים, הנפוצים בחצי הכדור הצפוני חלקם משמשים גם כפרחי קטיף. הדלפיניום דורש טמפרטורות מתונות לצימוח, ופורח במהלך החורף. הנחת היסוד שלנו הייתה שמוג האוויר הנוח השורר בערבה יאפשר ריכוז של גל פרחים מרכזי בתחילת החורף, ואולי אף גל נוסף במהלך חודש מרס בו מחירי הדלפיניום בד"כ גבוהים. בעונת הגידול 2013/14 נערכה בתחנת יאיר תצפית לבחינת גידול זה במספר מועדי שתילה, עם קיטום וללא קיטום, לבחינת האפשרות להעלאת יבול הפרחים. מתוצאות התצפית עולה כי השפעת הקיטום על יבול הפרחים הייתה שונה בכל מועדי השתילה. יש צורך לבחון מחדש את השפעת הקיטום על היבול במועדים השונים.

מבוא

ענף פרחי הקטיף בערבה מושתת על מספר פרחי קטיף מצומצם. תנאי האקלים הייחודיים של הערבה מחייבים אותנו לחזור ולבחון מספר גידולי פרחים שהיו נפוצים בערבה בעבר ובשנים האחרונות חדלו המגדלים לגדלם מסיבות שונות. בין המינים אותם בחנו פעם נוספת היו הגודטיה והדלפיניום. במהלך העונה האחרונה בחנו את גידול הדלפיניום במועדי שתילה שונים, בבתי גידול שונים עם קיטום וללא קיטום. הדלפיניום שייך למשפחת הנוריתיים (*Ranunculaceae*) במין זה ישנם כ- 300 זנים שונים, נפוצים בחצי הכדור הצפוני וחלקם משמשים גם כפרחי קטיף. הזן הנפוץ בקרב מגדלי הדלפיניום בערבה הינו דלפיניום בלו דונה (*Delphinium Blue Dona*). עבודה קודמת שנערכה בפרח זה התמקדה בזנים (צוברי וכרמי, 2006). בעונה האחרונה גידלנו את הדלפיניום בחממה בתאריכי שתילה שונים וקיטומים, ובמנהרה עבירה. מין זה דורש טמפרטורות מתונות לצימוח ופורח באופן מיטבי במהלך החורף. הנחת היסוד שלנו הייתה שמוג האוויר הנוח השורר בערבה יאפשר ריכוז של גל פרחים מרכזי בתחילת החורף ואולי אף גל נוסף במהלך חודש מרס בו מחירי הדלפיניום בד"כ גבוהים.

שיטות וחומרים

שתילי דלפיניום שנתקבלו ממשתלת חישתיל נשתלו בבית צמיחה מחופה פוליאתיילן ובמנהרה עבירה (טבלה 1), הגידול נעשה בקרקע מקומית בעומד של 20 שתילים למטר.

טבלה 1: מועדי השתילה והטיפולים השונים

תאריך שתילה	בית גידול	קיטום	תאריך קיטום
21/09/13	מנהרה עבירה	ללא קיטום	
21/09/13	בית צמיחה	קיטום וללא קיטום	16/11/14
30/09/13	מחופה פוליאתיילן	קיטום וללא קיטום	16/11/14
07/10/13	בית צמיחה	קיטום וללא קיטום	02/12/14
20/10/13	מחופה פוליאתיילן	קיטום וללא קיטום	02/12/14

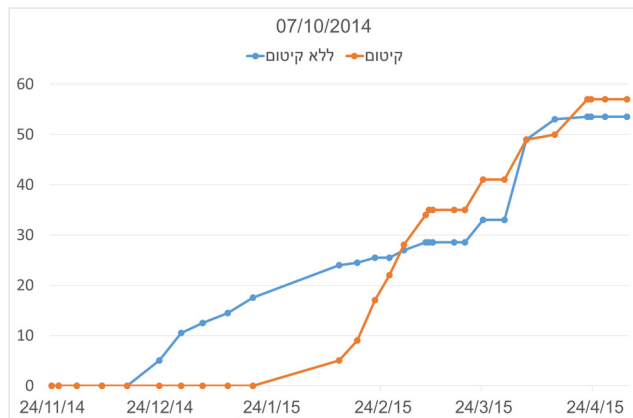
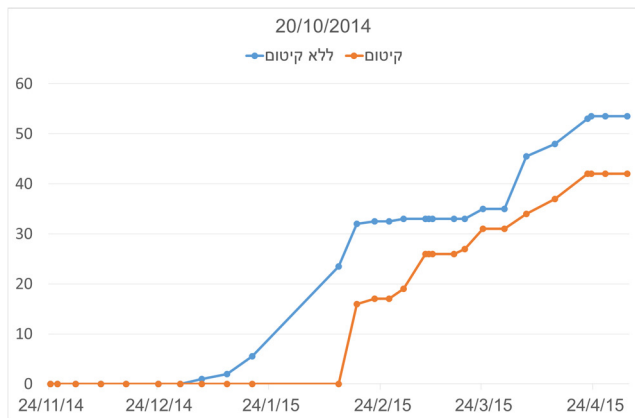
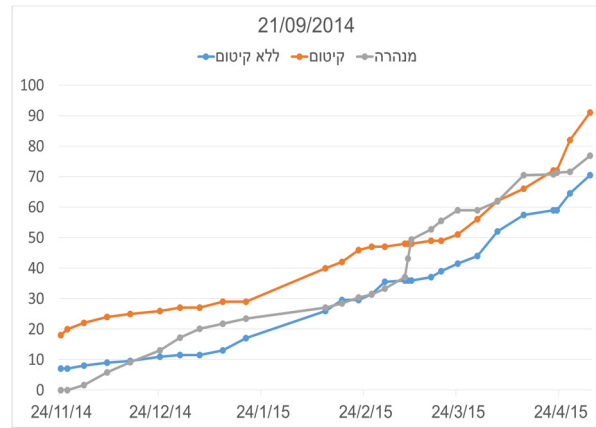
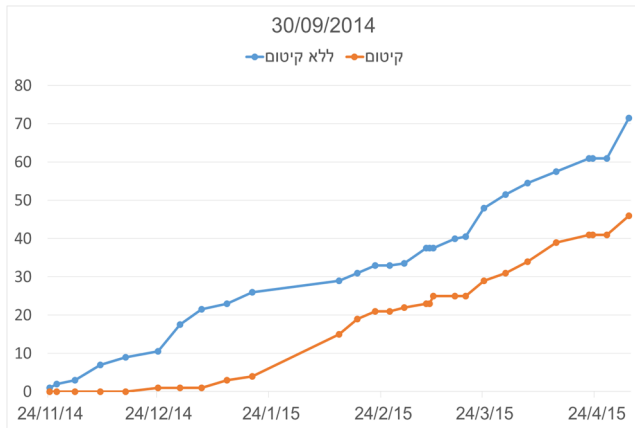
סומנו 3 חלקות בנות 1 מטר מהן נקטפו הפרחים ונדגמו. המדדים שנאספו: אורך ומשקל גבעול הפריחה, אורך תפרחת, מספר פרחים למ"ר.

תוצאות

צמחים משתילה בתאריך 21/09/13 נקטפו ב- 24/11/13 גם כאשר בוצע קיטום. במשתל ה- 30/09/14 ללא קיטום החל הקטיף ב- 24/11/14 ואילו החלקה ממשתל זה בה בוצע קיטום נקטפה חודש מאוחר יותר. במשתלים מאוחרים יותר התקבל פער של חודש וחצי בקטיף בין חלקות ללא קיטום לחלקות שעברו קיטום. ממשתל של ה- 30/09/14 נקטף היבול הגבוה ביותר כאשר לא בוצע קיטום ואילו מזה של ה- 20/10/14 עם קיטום נקטף היבול הנמוך ביותר (טבלה 2). בשאר המדדים לא היו הבדלים מובהקים בין הטיפולים.

טבלה 2: יבול הפרחים ואיכותו

תאריך שתילה	בית צמיחה	טיפול	תחילת קטיף	סכום פרחים	אורך (ס"מ)	משקל (ק"ג)	קוטר גבעול (ס"מ)	אורך תפרחת (ס"מ)
21/9/14	חממה	ללא קיטום	24/11/14	71	90	0.06	0.5	23
	חממה	קיטום	24/11/14	91	88	0.04	0.4	21
30/9/14	חממה	ללא קיטום	24/11/14	101	97	0.05	0.5	24
	חממה	קיטום	24/12/14	46	105	0.08	0.5	27
7/10/14	חממה	ללא קיטום	24/12/14	53	101	0.07	0.6	26
	חממה	קיטום	12/02/15	57	97	0.05	0.5	25
20/10/14	חממה	ללא קיטום	05/01/15	54	112	0.08	0.6	27
	חממה	קיטום	17/02/15	42	101	0.05	0.5	27
21/09/14	מנהרה עבירה	ללא קיטום	01/12/14	77	85	0.05	0.5	23

איור 1 : מספר פרחים מצטבר במועדי הקטיף השונים, לפי מועדי השתילה

במועד השתילה המוקדם התחיל הקטיף בחלקות הקטומות והלא קטומות באותו המועד, לאורך כל תקופת הקטיף נשמר היתרון של החלקות אשר עברו קיטום (איור 1). בסוף ספטמבר הקיטום הביא לדחייה קלה בתחילת הקטיף ולאורך כל העונה נקטפו יותר פרחים מהחלקות ללא קיטום. בשתילה של ה- 07/10 החלקה ללא קיטום נקטפה מוקדם יותר אך היבול משני הטיפולים היה דומה. במועד השתילה של ה- 20/10 לאחר הקדמה של החלקה ללא קיטום נשמר היתרון של חלקה זו לעומת החלקה אשר עברה קיטום.

דיון

השתילות החלו ב- 21/09/14 והשתילה האחרונה התבצעה ב- 20/10/14. הקיטום גרם כצפוי לדחייה בפריחה (מלבד מאשר במועד השתילה הראשון, ללא הסבר ברור). הנחת היסוד שלנו הייתה שבחלקות ללא קיטום נקבל אמנם קטיף ממושך אך עם שני מרכזי גל מובהקים ואילו שבחלקות עם הקיטום יתקבל קטיף ממושך שרובו מסתיים בחודש מרס. מתוצאות יבול הפרחים עולה כי פריסת הקטיף בשני הטיפולים (קיטום וללא קיטום) הייתה די דומה בשני מועדי השתילה השונים. בשני הטיפולים התקבל גל שנפרס אחיד מדצמבר ועד אפריל ואילו בשני מועדי השתילה האחרונים התקבלה תמונה די זהה להנחת היסוד: שני מרכזי קטיף בחלקה ללא קיטום ואילו בחלקת הקיטום הפריחה נדחתה מאוד, אך מרגע שהחל הקטיף הוא נפרס באופן אחיד. יש חשיבות ללימוד זה מאחר והגישה המקובלת לשיווק בגידול זה היא קטיף בכל תקופת החורף ועד האביב תוך רצון לקטיף פרחים משמעותי בחודש מרס. מבחינת יבול הפרחים המצטבר (איור 1) ניתן ללמוד רבות על קביעת מועדי השתילה ושיטת הגידול (עם וללא קיטום). נראה בבירור שקיטום בשני מועדי השתילה המאוחרים עונה על צרכי השוק ומועדים אלו מאפשרים ריכוז של גל פרחים בחודש מרס.

יבול הפרחים במועד השני והרביעי (איור 1) הושפע מהקיטום – הקיטום גרם לירידה בכמות הפרחים. במועד הראשון התקבל מחלקת הקיטום יבול גבוה יותר ואילו במועד השלישי לא היה הבדל.

סיכום ומסקנות

הדלפיניום גדל היטב בתנאי הערבה התיכונה ויבול ואיכות הפרחים לא פחותים מאשר באזורים אחרים בארץ. לגבי מועדי השתילה למדנו כי המועדים המוקדמים מאפשרים תחילת קטיף מיד בתחילת עונת השיווק, ללא צורך בקיטום ומאפשרים קבלת יבול גבוה, על כן הם חשובים מאוד. מועד השתילה השלישי עם קיטום מאפשר קבלת יבול גבוה בחודש מרס ולכן במועד זה מומלץ לקטום. עוד נראה כי מועד השתילה המאוחר אינו נצרך.

אחת ממטרות היסוד של התצפית הייתה בחינת אפשרות קבלת גל פריחה שני משטח ללא קיטום כבר במהלך חודש מרס בתנאי הערבה, מטרה זו לא צלחה.

מומלץ לבחון פעם נוספת את מועד השתילה הראשון מאחר ובו לא נצפה עיכוב בפריחה בחלקת הקיטום ויבול הפרחים במועד זה גם היה גבוה משמעותית בחלקת הקיטום לעומת חלקת הביקורת בשונה מיתר המועדים.

לסיכום, ניתן לגדל דלפיניום בלו דונה איכותי בערבה אך לא נמצא יתרון יחסי מובהק בגידול זה בערבה לעומת אזורים אחרים בארץ.

מקורות מצוטטים

צוברי, ג', כרמי, ש' (2006). תצפית זני דלפיניום, תחנת יאיר 2001/2. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר.

http://www.arava.co.il/media/sal/files/181/f6_%D7%AA%D7%A6%D7%A4%D7%99%D7%AA%20%D7%96%D7%A0%D7%99%20%D7%93%D7%9C%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%9D%202001-2002.pdf

Re introduction of Delphinium at the Arava

Maayan Plaves- Kitron, Nava Pitshon, Avi Usherovitz – Northern and Central Arava-Tamar R&D
Yair Nishri - The agricultural extension service (Sha'am), Ministry of Agriculture and Rural Development

Writer address: maayank@arava.co.il

Keywords: Cut flower